

Impact of state management on the development of agricultural production: security aspect

*Prots Roman **

Received: 2022-09-10

Accepted: 2022-10-11

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.14161342>

Abstract. The article examines the significant impact of state management on the development of agricultural production. State management forms the basic framework for effective activity in the agricultural sector through the development and implementation of policies aimed at supporting farmers and agricultural enterprises. This includes providing subsidies, tax incentives, grants, and other financial tools that help reduce production costs and increase the competitiveness of products in both domestic and external markets. Additionally, the state establishes standards of quality and safety for products, which ensures consumer trust and opens new markets for distribution. Infrastructure development, coordinated by the state, is a key factor in enhancing the efficiency of agricultural activities. The construction and modernization of transportation networks, irrigation systems, and energy supply ensure efficient logistics, reduce transportation costs, and increase the productivity of farms. Investments in modern technologies help stabilize the agricultural sector, allowing farmers to adapt to changing market conditions and climatic challenges, ensuring long-term production growth. Education and scientific research hold an indispensable place in the state strategy for the development of agriculture. Funding for agricultural research and the introduction of innovative technologies increase yield and product quality. Educational programs and training for farmers enhance their qualifications and adaptability to new challenges such as climate change or the emergence of new pests. Support for scientific institutions promotes sustainable and innovative growth in agricultural production. Regulation and control by the state guarantee market stability and protect the interests of all participants in the agricultural process. Establishing clear rules and norms prevents monopolization, corruption, and other negative phenomena, ensuring fair competition and protecting the rights of farmers and consumers. State authorities monitor the market, analyze trends, and respond to external challenges, allowing for the rapid adaptation of agricultural sector development strategies. A comprehensive approach by the state to managing agriculture creates a stable and predictable environment for investors and entrepreneurs, promoting sustainable and innovative growth in agricultural production.

Keywords: state management, agriculture, agricultural sector, infrastructure, innovation, market regulation, agricultural production.

* Director of the Ternopil branch of "Service-Agrozakhid" LLC. Ternopil, Ukraine

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Державне управління відіграє ключову роль у розвитку сільськогосподарського виробництва, формуючи основні рамки для ефективної діяльності аграрного сектору. Одним із фундаментальних аспектів є розробка та впровадження державних політик, спрямованих на підтримку фермерів та агропідприємств. Це включає субсидії, податкові пільги, гранти та інші фінансові інструменти, які сприяють зниженню виробничих витрат та підвищенню конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на внутрішньому та зовнішніх ринках. Крім того, державне управління встановлює стандарти якості та безпеки продукції, що забезпечує довіру споживачів та сприяє виходу на нові ринки збуту.

Інфраструктурний розвиток є ще одним важливим напрямком, у якому державне управління має суттєвий вплив. Будівництво та модернізація транспортних мереж, зокрема доріг, залізниць та портів, забезпечують ефективну логістику та знижують витрати на транспортування сільськогосподарської продукції. Також важливим є розвиток систем зрошення, електропостачання та доступу до сучасних технологій, що дозволяє підвищити продуктивність та стійкість аграрного виробництва. Інвестиції у цю сферу сприяють створенню сприятливих умов для фермерів, зменшують ризики та підвищують загальну ефективність сільськогосподарського сектора.

Освіта та наукові дослідження є невід'ємною частиною державної стратегії розвитку сільського господарства. Державне управління забезпечує фінансування аграрних досліджень, сприяє впровадженню інноваційних технологій та методів ведення господарства, що підвищують врожайність та якість продукції. Навчальні програми та тренінги для фермерів дозволяють підвищити їх

кваліфікацію та адаптуватися до нових викликів, таких як зміни клімату чи появи нових шкідників. Підтримка наукових установ та університетів сприяє розвитку аграрних наук, що, у свою чергу, забезпечує стале та інноваційне зростання сільськогосподарського виробництва.

Регулювання та контроль зі сторони держави також мають значний вплив на розвиток аграрного сектору. Встановлення чітких правил та норм сприяє стабільності ринку, захищає права фермерів та споживачів, а також запобігає монополізації та корупції. Державні органи здійснюють моніторинг ринку, аналізують тенденції та реагують на зовнішні виклики, такі як коливання цін на сировину чи зміни у міжнародній торгівлі. Крім того, державне управління координує зусилля між різними гілками економіки та іншими секторами, забезпечуючи комплексний підхід до розвитку сільського господарства. Такий всебічний підхід дозволяє створити стабільну та прогнозовану середовище для інвесторів та підприємців, сприяючи довгостроковому зростанню та процвітанню аграрного виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Важливі аспекти дослідження державного управління розкривалися в роботах таких вчених як І. Мироненко, К. Тарасенко, В. Сердюк, Н. Гончарук, О. Литвиненко, І. Кравець, В. Черняк, О. Шевчук, М. Ткачук, С. Остапчук, Л. Білас, А. Шевченко, Є. Коваленко, Ю. Тарновський, А. Журавель, О. Савчук, Д. Бойко, О. Костюченко, О. Черненко, В. Харченко, І. Романюк, О. Стеценко, А. Кравчук та ін. до прикладу, робота Благути Р. І., Долинської М. С., та Туркота О. А. розкриває проблеми банкрутства фермерських господарств, акцентуючи на законодавчих недоліках та викликах становлення інституту банкрутства, які впливають на стабільність у секторі [1]. Також, підручник з аграрного права за

авторством Долинської М. С., Заболотної М. Я., та Марича Х. М. забезпечує комплексний погляд на правові основи управління аграрними відносинами, що є ключовим для розуміння регуляторної бази сільськогосподарського виробництва [2].

Крупник Р. В. аналізує статус права постійного користування земельними ділянками, наголошуючи на важливості законодавчої стабільності для аграрного сектору [3]. В той час як Вовк М. зосереджується на управлінських аспектах фермерських господарств, підкреслюючи роль правових механізмів у забезпеченні ефективності та юридичної впевненості [4].

Дисертація Зубрицького О. В. висвітлює порівняльно-правовий аспект регулювання обігу земель, включаючи досвід ЄС, що є важливим для формування ефективних вітчизняних практик [5]. Цільові посібники та збірники, такі як роботи Долинської М. С. та Георгієвського Ю. В., підкреслюють потребу в удосконаленні правового поля для стабілізації та розвитку сільськогосподарського виробництва, зокрема з точки зору землекористування і права власності на землю [6, 7].

Огляд літератури свідчить про комплексність викликів у державному регулюванні аграрного сектора, де особливе місце займають правові норми щодо землекористування, створення та діяльності фермерських господарств, а також орендних відносин, як це видно з робіт Бруня А. Г. і Беженара Г. М. [9, 10]. В цілому, дослідження українських вчених забезпечує міцну базу для розуміння і вдосконалення державного управління у сфері аграрного виробництва, спрямованого на забезпечення його безпеки та сталого розвитку.

Однак ряд теорії і концепцій що стосується особливостей впливу державного управління на сільськогосподарське виробництво, досі

залишаються не розкритими в повній мірі, що і зумовило вибір даної тематики і її сучасну актуальність.

Метою дослідження є характеристика особливостей впливу державного управління на сільськогосподарське виробництво. Об'єктом дослідження виступає сільськогосподарське виробництво й система державного управління.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Державне управління є комплексною системою органів та механізмів, через які держава реалізує свої функції, забезпечує виконання законів та реалізує політичні, економічні та соціальні цілі. Воно включає планування, координацію, регулювання та контроль за діяльністю різних секторів суспільства з метою забезпечення стабільності, розвитку та добробуту громадян. Державне управління базується на принципах законності, прозорості, підзвітності та ефективності, що забезпечує довіру громадян до державних інституцій та сприяє їхньому активному залученню у суспільні процеси. Основними складовими державного управління є виконавча, законодавча та судова влади, кожна з яких виконує свої специфічні функції. Виконавча влада відповідає за реалізацію законів та управління щоденними справами держави, законодавча – за прийняття нормативно-правових актів, а судова влада забезпечує правову охорону та вирішення спорів. Крім того, державне управління включає різні міністерства, агентства та інші органи, які спеціалізуються на окремих галузях, таких як охорона здоров'я, освіта, економіка, екологія тощо. Ефективне державне управління сприяє гармонійному розвитку суспільства, забезпеченню безпеки та добробуту населення, а також підтримці економічного зростання та інновацій.

Сільськогосподарське виробництво являє собою комплексно організовану

діяльність, спрямовану на вирощування рослин та утримання тварин з метою забезпечення населення продовольством, сировиною для промисловості та іншими аграрними продуктами. Воно включає різні етапи виробничого циклу, такі як підготовка ґрунту, посів, догляд за рослинами, збір врожаю, утримання тварин, переробка продукції та її збут. Сільськогосподарське виробництво є фундаментальним сектором економіки, оскільки забезпечує базові потреби населення та є основою для розвитку інших галузей промисловості та торгівлі.

Сутність сільськогосподарського виробництва полягає у використанні природних ресурсів, технологій та людської праці для створення продукції,

яка відповідає вимогам ринку та стандартам якості. Важливими аспектами є ефективне управління ресурсами, впровадження інноваційних технологій, дотримання екологічних норм та забезпечення сталого розвитку. Сільськогосподарське виробництво також включає організацію ланцюга постачання, логістику та маркетинг, що забезпечує своєчасне та якісне доставлення продукції до споживачів. У сучасних умовах розвиток сільського господарства тісно пов'язаний із глобальними тенденціями, такими як цифровізація, автоматизація процесів, використання біотехнологій та адаптація до змін клімату, що визначає його значення для економічного та соціального розвитку суспільства (табл.1).

Таблиця 1

Вплив державного управління на безпековий розвиток сільськогосподарського виробництва

Засади впливу	Характеристика
Забезпечення продовольчої безпеки	Держава відіграє ключову роль у гарантуванні стабільного постачання продовольства населення. Через фінансову підтримку фермерів, субсидії та державні програми забезпечення мінімальних цін на продукцію, держава сприяє стабільності аграрного сектору
Регулювання якості та безпеки продукції	Встановлення державними органами стандартів якості та безпеки сільськогосподарської продукції є важливим аспектом захисту споживачів. Контроль за дотриманням гігієнічних норм, використанням пестицидів та інших хімічних речовин забезпечує високу якість продукції на ринку
Розвиток інфраструктури та технологій	Інвестиції у транспортну, енергетичну та зрошувальну інфраструктуру сприяють підвищенню ефективності сільськогосподарського виробництва
Підтримка наукових досліджень та інновацій	Державне фінансування наукових досліджень у сфері аграрних наук сприяє розвитку інноваційних методів ведення господарства. Впровадження новітніх технологій, біотехнологій та екологічно чистих методів виробництва підвищує врожайність, якість продукції та знижує екологічний слід сільськогосподарської діяльності
Управління ризиками та кризовими ситуаціями	Держава розробляє та впроваджує механізми управління ризиками, що допомагають аграрному сектору справлятися з непередбачуваними подіями, такими як посухи, повені, шкідники або економічні кризи

Державне управління суттєво впливає на розвиток сільськогосподарського виробництва через комплексні заходи підтримки та регулювання аграрного сектора. Воно забезпечує фінансову підтримку фермерів та агропідприємств шляхом надання субсидій, податкових пільг та грантів, що знижує виробничі витрати та стимулює інвестиції. Крім того, держава сприяє розвитку інфраструктури, такої як транспортні мережі, системи зрошення та енергопостачання, що підвищує ефективність логістики та продуктивність господарств. Важливим аспектом є також підтримка освіти та наукових досліджень, що сприяє впровадженню інноваційних технологій та підвищенню кваліфікації фермерів. Регулювання ринку, встановлення стандартів якості та забезпечення стабільності цін допомагають створити сприятливі умови для розвитку аграрного виробництва, захищаючи інтереси як виробників, так і споживачів. Таким чином, ефективне державне управління створює стабільну та прогнозовану середовище, що сприяє сталому зростанню та модернізації сільськогосподарського сектору.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи, зазначимо, що державне управління є невід'ємною складовою розвитку сільськогосподарського виробництва, оскільки воно забезпечує необхідну фінансову підтримку та створює сприятливі умови для фермерів та агропідприємств. Завдяки субсидіям, податковим пільгам та грантам держава знижує виробничі витрати, підвищує конкурентоспроможність продукції та стимулює інвестиції в аграрний сектор.

References:

1. Blahuta, R. I., Dolynska, M. S., Turkot, O. A. (2019). Problematyka stanovlennia instytutu bankrutstva fermerskykh hospodarstv [Issues of the establishment of the bankruptcy institute for farming

Kрім того, встановлення стандартів якості та безпеки продукції сприяє довірі споживачів і відкриває нові ринки збуту, що є ключовим фактором для зростання та стабільності аграрного виробництва. Інфраструктурний розвиток, який координується державою, відіграє вирішальну роль у підвищенні ефективності сільськогосподарської діяльності. Будівництво та модернізація транспортних мереж, систем зрошення та енергопостачання забезпечують ефективну логістику, знижують витрати на транспортування продукції та підвищують продуктивність господарств. Інвестиції у сучасні технології та інфраструктуру сприяють стійкості аграрного сектору, дозволяють фермерам адаптуватися до змінних умов ринку та кліматичних викликів, а також забезпечують довгострокове зростання виробництва.

Регулювання та контроль зі сторони держави гарантують стабільність ринку та захищають інтереси всіх учасників аграрного процесу. Встановлення чітких правил і норм запобігає монополізації, корупції та іншим негативним явищам, забезпечуючи чесну конкуренцію та захист прав фермерів і споживачів. Державні органи також здійснюють моніторинг ринку, аналізують тенденції та реагують на зовнішні виклики, що дозволяє оперативно адаптувати стратегії розвитку аграрного сектору. Таким чином, комплексний підхід держави до управління сільським господарством створює стабільну та прогнозовану середовище для інвесторів і підприємців, сприяючи сталому та інноваційному зростанню аграрного виробництва.

enterprises]. Sotsialnopravovi studii, 2(4), pp. 73–81. [in Ukrainian].

2. Dolynska, M. S., Zabolotna, M. Y., Marych, Kh. M. (2020). Agrarne pravo: navch. posibnyk [Agrarian law: a textbook]. Lviv: Navchalno-naukovyi Instytut prava,

psykholohii ta innovatsiinoi osvity NU "Lvivska politehnika". [in Ukrainian].

3. Krupnyk, R. V. (2019). Zakonodavche rehuliuвання statusu subiektiv prava postiinoho korystuvannya zemelnoiu diliankoiu [Legislative regulation of the status of subjects of the right of permanent use of land plots]. *Pidpriumstvo, hospodarstvo i pravo*, (11), pp. 154–160. [in Ukrainian].

4. Vovk, M. (2021). Osoblyvosti upravlinnia fermerskym hospodarstvom zi statusom yurydychnoi osoby [Features of managing a farming enterprise with the status of a legal entity]. In I. V. Krasnytskyi (Ed.), *Teoretyko-prykladni problemy pravovoho rehuliuвання v Ukraini: materialy V Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii* (pp. 332–335). Lviv: Lvivskyi derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav. [in Ukrainian].

5. Zubrytskyi, O. V. (2019). Pravove rehuliuвання obihu zemel silskohospodarskoho pryznachennia v Ukraini ta krainakh YeS: porivnialnopravovyi aspekt [Legal regulation of the circulation of agricultural lands in Ukraine and EU countries: a comparative legal aspect] (Ph.D. diss.). Kyiv. [in Ukrainian].

6. Dolynska, M. S. (2005). Poriadok stvorennia, zemlekorystuvannia ta diialnosti fermerskykh hospodarstv v Ukraini: navch.-prakt. posibnyk [The procedure for the creation, land use, and activity of farming enterprises in Ukraine: a

tutorial and practical guide]. Lviv: LUI. [in Ukrainian].

7. Heorhiievskyi, Yu. V. (2020). Problemy udoskonalennia pravovoho rehuliuвання obihu zemel silskohospodarskoho pryznachennia v Ukraini [Problems of improving the legal regulation of the circulation of agricultural lands in Ukraine]. In A. P. Hetman, M. V. Shulha, & T. V. Kurman (Eds.), *Aktualni pravovi problemy innovatsiinoho rozvytku ahrosfery: materialy naukovo-praktychnoi konferentsii* (pp. 118–120). Kharkiv: Yurait. [in Ukrainian].

8. Dolynska, M. S. (2005). *Fermerski hospodarstva Ukrainy: zemlekorystuvannia, poriadok stvorennia, diialnosti ta pryypynennia diialnosti* [Farming enterprises of Ukraine: land use, order of establishment, activities, and cessation of activities]. Kharkiv: Stride. [in Ukrainian].

9. Brun, A. H. (2003). *Dohovir orendy zemelnykh dilyanok silskohospodarskoho pryznachennia* [Lease agreement for agricultural land plots] (Ph.D. synopsis). Kharkiv. [in Ukrainian].

10. Bezhenar, H. M. (2007). *Pravove rehuliuвання vykorystannia zemel silskohospodarskoho pryznachennia dlia vedeniia tovarnoho silskohospodarskoho vyrobnytstva* [Legal regulation of the use of agricultural lands for commercial agricultural production] (Ph.D. diss.). Odesa. [in Ukrainian].